

Сприймання навколишнього світу розумом і серцем – найважливіша передумова становлення моральної культури” [3, 226].

Процес формування екологічної відповідальності у майбутніх учителів початкової школи дає найбільший ефект тоді, коли його використовують комплексно і не зводять до повторення вивченої інформації. Його мета – розширювати, поглибити, систематизувати набуті знання, сформувати уявлення про природу як джерело добра, краси, матеріального і морального благополуччя. Ствердженням цієї істини є прогностичність педагогічної системи видатного педагога В.О.Сухомлинського. Його школа – це не просто школа набування умінь і навичок, а насамперед школа виховання почуття прекрасного.

Отже, спадок відомого педагога В.О.Сухомлинського є вагомим внеском до розв’язання проблеми формування екологічної відповідальності у майбутніх учителів, який необхідно залучати у педагогічну практику вищого навчального закладу.

Література:

1. Мосіяшенко В.А. Історія педагогіки України в особах: Навальний посібник. – Суми: ВТД „Університетська книга”, 2005. – 266 с.
2. Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагоги: Підручник / А.М.Бойко, В.Д. Бардінова та ін.; Під заг. ред. А.М.Бойко. – К.: ВД „Професіонал”, 2004. – 576 с.
3. Сухомлинський В.О. Народження громадянина. – К.: Радянська школа, 1970. – 287 с.
4. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5-ти т. / Редкол. А.Г.Дзевєрин. К.: Рад. школа. – 1979.– Т.4. – 670 с.

УДК 796.011.3

Сургай О.Г.

ЗНАЧЕННЯ ТУРИЗМУ В СИСТЕМІ ШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Анотація. Рекреаційна і оздоровча діяльність поєднується в туризмі з пізнавальною діяльністю. Програмування змісту туристської подорожі, його маршруту і об’єктів огляду виступає як програмування пізнавальної діяльності туристів. Тим самим в туризмі одержує свій вираз своєрідна форма освіти і самоосвіти. Шкільний туризм тісно пов’язаний з краєзнавством. Велика частина туристичних походів, екскурсій і подорожей школярів має краєзнавчий зміст.

Аннотация. Рекреационная и оздоровительная деятельность сочетается в туризме с познавательной деятельностью. Программирование содержания туристского путешествия, его маршрута и объектов осмотра выступает как программирование познавательной деятельности туристов. Тем самым в туризме получает свое выражение своеобразная форма образования и самообразования. Школьный туризм тесно связан с краеведением. Большая часть туристических походов, экскурсий и путешествий школьников имеет краеведческое содержание.

Annotation. Recreation and health activity combines in tourism with cognitive activity. Programming of maintenance of tourist trip, his route and objects of examination comes forward as programming of cognitive activity of tourists. The same the original form of education and self-education gets the expression in tourism. School

tourism is interlinked with the study of a particular region. Greater part of walking tours, excursions and trips of schoolboys has regional maintenance.

Актуальність. У туризмі закладені величезні можливості для виховання, підвищення культурного і освітнього рівня людей, що беруть у ньому участь, оскільки рекреаційна і оздоровча діяльності поєднуються з пізнавальною. У цьому й полягає одна з основних відмінностей офіційного туризму від відпочинку в оздоровчих закладах.

Головним мотивом пізнавальної діяльності мандрівника виступають пізнавальні інтереси, для всебічного задоволення яких туризм розкриває всебічні аспекти. У час, коли багато уваги приділяється здоровому способу життя, туризм найкращим чином може реалізувати цю ідею.

Мета дослідження – конкретизувати значення туризму в системі шкільного виховання.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел.

Результати дослідження. Пізнавальна функція туризму реалізується тоді, коли перед туристами розкривається зміст усього, що вони бачать у природі, в пам'ятках історії та архітектури, в культурі й господарській діяльності людей [1, 8]. Тому програмування змісту туристської подорожі, його маршруту і об'єктів огляду виступає як програмування пізнавальної діяльності туристів. Тим самим у туризмі виявляється своєрідна форма освіти і самоосвіти. У туристичних подорожах поповнюються знання школярів щодо різних сторінок життя народу, історії свого краю.

На наш погляд, у туристичних подорожах та походах створюються можливості для безпосереднього спілкування з природою, для її естетичного сприйняття та глибшого пізнання, для формування дбайливого ставлення до природних багатств, розуміння суті й знання охорони природи, для вивчення її визначних пам'яток та об'єктів, що охороняються.

Велике значення туризму, на думку А. Даргинського, полягає також у формуванні знань людини про історію своєї країни [2]. Адже у подорожах туристи знайомляться з пам'ятками історії та культури, які є матеріальним виразом багатогранної культурної спадщини народу:

- свідченнями історичних подій та військової слави;
- результатами діяльності відомих людей;
- реліквій країни;
- архітектурних пам'ятників;
- будівель, що мають історичне значення;
- меморіальних споруд тощо.

Розмаїття вражень, що одержують туристи, має велике значення для розширення їх загальноосвітнього і культурного кругозору.

З пізнавальними функціями туризму взаємозалежне і його виховне значення. Відвідини місць, пов'язаних з революційною, бойовою і трудовою славою народу, пам'яток громадянської і Великої Вітчизняної воєн, меморіалів – сприяють формуванню у туристів почуття патріотизму.

Пізнавальні й спортивні можливості туризму створюють сприятливі умови для цікавого і корисного, в освітньому і виховному розумінні, проведення дозвілля

школярів [5, с. 6]. Тому туризм посідає значне місце у вільному від навчання часі школярів, у період канікул, у недільні та святкові дні та є одним з основних напрямів позашкільної виховної роботи.

У подорожі та поході кожний турист увесь час знаходиться в колективі, у середовищі постійного спілкуванні з іншими учасниками, часто в незвичайних умовах і обставинах, на тлі нових вражень. Коло знайомств туристів та їх контакти з іншими людьми значно розширюються, отримуючи новий зміст. Все це сприяє формуванню почуття колективізму.

Спираючись на дослідження Л. Нікішина та А. Коструб [4, 7], завдання спортивного туризму можна сформулювати так:

- вдосконалення фізичного розвитку;
- оволодіння технічними прийомами туристських вправ та вправ інших видів спорту;
- оволодіння спортивно-туристською тактикою;
- формування спеціальних знань та умінь з теорії туристичного та спортивного тренування;
- виховання та розвиток певних сторін інтелектуальної, волевої та емоційної сфери.

Туризм позитивно впливає на фізичний стан підлітків. До того ж діяльність туристів у подорожі чи поході – різноманітна. Навіть в організованих подорожах, не говорячи вже про походи спортивного характеру, де від туриста вимагаються витривалість та сила, школярі, як правило, більше рухаються, одержуючи набагато більше фізичне навантаження, аніж у повсякденному житті. Це позитивно позначається на дитячому здоров'ї, слугує своєрідним стимулом, що підтримує міцність їх здоров'я та працездатність.

Шкільний туризм тісно пов'язаний з краєзнавством. Значна частина туристичних походів, екскурсій та подорожей школярів має краєзнавчий зміст.

Учні у процесі туристичної роботи знайомляться з природою та історією краю, з культурою і побутом населення, проводять суспільно-корисні роботи з охорони природи. Все частіше юним туристам даються завдання дослідницького характеру, наприклад, щодо пошуку корисних копалин, нагляду за чистотою та повноводністю малих річок, визначення популяції певних тварин тощо.

Краєзнавство, що розвивається в туризмі, треба, на наш погляд, розуміти в широкому значенні слова, адже воно за своїм змістом гармонійно пов'язує минуле з теперішнім часом:

По-перше, краєзнавча діяльність допомагає всебічно ознайомитись з рідною країною, її пам'ятками, історією.

По-друге, тісний зв'язок краєзнавства з туризмом – надзвичайно приваблива форма культурного відпочинку, відновлення фізичних сил та оздоровлення.

По-третє, краєзнавство тісно пов'язане з багатьма галузями знань. Особливо цей зв'язок торкається загальної історії, історії мистецтв, фізичної і економічної географії, біології, зоології, кліматології, геології, археології, архітектури і етнографії, що дає можливість зрозуміти значення об'єктів і явищ, що оглядаються.

По-четверте, краєзнавство і туризм поєднуються з охороною природи, пам'яток історії та архітектури.

По-п'яте, краєзнавство пов'язане із суспільним рухом, основне завдання якого – всебічне підвищення господарського, культурного і соціального рівня кожного

району. Знання свого краю допомагає жителям зробити його багатшим і красивішим.

І, врешті, краєзнавство виконує важливу роль у популяризації та освоєнні нових районів туризму, а це, у свою чергу, сприяє розвантаженню місцевостей і маршрутів з надмірно інтенсивним туристичним рухом [2, 3].

У туристичних походах і подорожах учні опановують специфічні уміння та навички: ставити намет, розпалювати багаття і готувати на ньому їжу, ходити азимутом, переправлятися через водойми та прізви, долати перешкоди тощо.

Залежно від цього, слід розрізняти такі туристичні заходи:

- з переважанням елементів пізнання, освіти;
- з переважанням елементів фізичного виховання.

В обох видах туристичних заходів трудове, етичне, естетичне виховання можуть бути представлені різною мірою, залежно від конкретних умов туристичного походу, подорожі, екскурсії і т. п.

У процесі теоретичного аналізу наукових джерел, ми виділили наступні специфічні риси туризму як засобу і методу фізичного виховання:

1. Для туризму характерні яскраво виражені самостійність та ініціативність, які виявляються у діях учасників цих заходів. Цьому сприяють польові умови життя під час походу, а також набування навиків керівництва людьми, необхідність орієнтуватися на місцевості, читати карту тощо.

2. Туризм не формує вузькоспеціалізовані рухи, а забезпечує комплексний розвиток фізичних якостей та рухових навиків учнів.

3. Всі рухові дії, використовувані в процесі підготовки і протягом власне походу чи подорожі, мають безпосереднє прикладне значення: ходьба, біг, подолання перешкод, перенесення вантажу, їзда на велосипеді тощо.

4. Туризм вимагає від тих, хто починає ним займатися, певного мінімуму фізичної підготовленості.

5. У туризмі фізичні вправи впливають на організм залежно від умов пересування, рельєфу місцевості, метеорологічних умов, тобто, певною мірою, несподівано, стихійно.

6. У туристичних походах та подорожах немає яскраво вираженого елементу змагання, характерного для спорту.

7. Керівництво туристичними подорожами та походами в основному здійснюється на громадських засадах.

8. Основна форма організації занять у туризмі – похід.

9. Спортивний туризм об'єднує любителів самодіяльних походів і подорожей, любителів гірських походів і дослідників печер та ін.

Враховуючи усе вищесказане, можна зробити наступні висновки щодо значення туризму у процесі шкільного виховання:

1. Рекреаційна і оздоровча діяльність поєднується в туризмі з пізнавальною діяльністю.

2. Туризм виконує важливу роль у розвитку економічних та політичних знань підрастаючого покоління, у формуванні рівня їх ознайомлення з різними аспектами економічного, культурного та політичного життя свого краю.

3. Шкільний туризм тісно пов'язаний з краєзнавством, адже значна частина туристичних походів, екскурсій та подорожей школярів носить краєзнавчий характер.

4. Туризм – засіб фізичного виховання школярів, оскільки забезпечує комплексний розвиток фізичних якостей та рухових навиків.

Залежно від мети опанування учнями у туристичних походах і подорожах специфічними уміннями та навиками, слід розрізняти такі туристичні заходи: з переважанням елементів пізнання, освіти; з переважанням елементів фізичного виховання.

Література:

1. Валхис К.И. Спутник туриста. – К.: Здоров'я, 1983. – 351 с.
2. Даринский А.В. Вопросы туризма в школьном курсе географии. – М.: Просвещение, 1979. – 135 с.
3. Дмитрук О.Ю., Щур Ю.В. Безпека життєдіяльності географа з основами професійної підготовки: Навч.пос. – К., Знання, 1998. – 237 с.
4. Никишин Л.В., Коструб А.І. Туризм и здоровье. – К.: Здоров'я, 1991. – 81 с.
5. Плеханов Е.А. Я + Природа. – Воронеж: ПРЕССА, 1997. – 325 с.
6. Стрижнев А.Н. Туристу о природе. – М.: Просвещение, 1986. – 238 с.
7. Федотов Ю.Н., Востоков И.Е. Спортивно-оздоровительный туризм. – М.: Советский спорт, 2002. – 96 с.
8. Щур Ю.В., Дмитрук О.Ю. Спортивно-оздоровчий туризм: Навчальний посібник. – К.: „Альтерпрес”, 2003. – 232 с.

УДК 371

Татушко О.М.

ПРО ФЕНОМЕН „АКМЕ”: НАУКОВО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ

***Анотація.** Стаття присвячена проблемі феноменології поняття „акме”, як основи досягнення людиною свого розвитку, своєї вершини в процесі життєдіяльності. Акме – це вершина розвитку людини як індивіда, особистості та суб'єкта діяльності, його вищі досягнення на життєвому шляху, оптимальна самереалізація. Наука, що займається вивченням „акме”, отримала назву акмеологія.*

***Аннотация.** Данная статья посвящена проблеме феноменологии понятия „акме” как основе достижения человеком своего развития, своей вершины в процессе жизнедеятельности. Акме – это вершина развития человека как индивида, личности и как субъекта деятельности, его высокие достижения на жизненном пути, оптимальная самореализация. Наука, занимающаяся изучением „акме”, получила название акмеология.*

***Annotation.** This article is devoted to the problem of „acme” concept phenomenology as a basis of achievement of man development, his top in the process of vital activity. Akme is top of man development as an individual, a person and a subject of activity, his high achievements on a vital way, optimum self-realization. Science engaged in the study of „acme” has got the title akmeology.*

Перспективи подальшого розвитку України, визнання її конкурентоспроможною на арені високорозвинутих економічно європейських держав тісно пов'язане з формуванням у людини нових якостей, становлення її як громадянина, як особистості і як професіонала, що вимагає значних затрат як емоційних, так і фізичних. Тому на сучасному етапі розвитку науки і техніки дуже